

สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

OFFICE OF THE PERMANENT SECRETARY FOR DEFENCE

กรอบความเห็นร่วม

ปฏิรูปประเทศไทย

ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

คำนำ

คณะทำงานเตรียมการปฏิรูปเพื่อคืนความสุขให้คนในชาติดำเนินการจัดทำข้อมูล “การปฏิรูป : ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม” มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูล สภาพปัญหา และกรอบความเห็นร่วมของประชาชนนำเสนอเป็นทางเลือกให้สภาปฏิรูป แห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 สามารถนำไปใช้ เป็นข้อมูลในการศึกษา และเสนอแนะเพื่อให้เกิดการวางแผนการปฏิรูปด้านกฎหมาย และ กระบวนการยุติธรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน และอนาคต

การดำเนินงานประกอบด้วย การทบทวนข้อมูลจากหนังสือ รายงานการวิจัย เอกสาร และบทความที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งรวบรวม ข้อมูลจากประชาชนทั้งโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และรับข้อมูลเสนอ ผ่านทางโทรศัพท์ สื่อบล็อกทรอนิกส์ จดหมาย ไปรษณียบัตร และข้อคิดเห็นจากองค์กร หรือ หน่วยงานที่สนใจการปฏิรูปด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมด มาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุป

สาระสำคัญของเอกสารฉบับนี้ประกอบด้วย บทนำ และเนื้อหาหลักครอบคลุม ใน 8 ประเด็นของการปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในแต่ละประเด็น กล่าวถึงสภาพปัญหา และกรอบความเห็นร่วมของประชาชนซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับการปฏิรูปด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมต่อไป

คณะทำงานเตรียมการปฏิรูปเพื่อคืนความสุขแก่คนในชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
☐ บทนำ	1
☐ กฎหมาย	3
❖ สภาพปัญหา	3
❖ กรอบความเห็นร่วม	3
➤ การปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย	3
➤ การพัฒนากฎหมาย	7
☐ ระบบงานอำนวยความสะดวก	10
❖ สภาพปัญหา	10
❖ กรอบความเห็นร่วม	10
➤ การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก	10
➤ การสร้างเสริมความเข้มแข็งกองทุนยุติธรรม	13
➤ การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางเลือก	15
☐ ระบบงานตำรวจ	18
❖ สภาพปัญหา	18
❖ กรอบความเห็นร่วม	18
➤ การปรับโครงสร้างและการบริหารงานของตำรวจ	19
➤ การปรับปรุงกระบวนการทำงานของตำรวจ	23

□ ระบบงานอัยการ	25
❖ สภาพปัญหา	25
❖ ครอบคลุมเห็นร่วม	26
➤ การปรับโครงสร้างองค์กรอัยการ	26
➤ การปรับปรุงกระบวนการทำงานของอัยการ	28
□ ระบบศาลยุติธรรม	30
❖ สภาพปัญหา	30
❖ ครอบคลุมเห็นร่วม	30
➤ การปรับโครงสร้างและบุคลากร	31
➤ การปรับปรุงกระบวนการพิจารณาคดี	33
□ กรมสอบสวนคดีพิเศษ	35
❖ สภาพปัญหา	35
❖ ครอบคลุมเห็นร่วม	35
➤ การปรับโครงสร้างกรมสอบสวนคดีพิเศษ	36
➤ การปรับปรุงระบบการคัดเลือกคดีพิเศษ	37
➤ การปรับปรุงระบบการพิจารณาคดี	37
□ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน	38
❖ สภาพปัญหา	38
❖ ครอบคลุมเห็นร่วม	38
➤ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม	39
➤ การส่งเสริมระบบยุติธรรมชุมชน	40

□ กรมราชทัณฑ์	41
❖ สภาพปัญหา	41
❖ กรอบความเห็นร่วม	41
➤ การปรับระบบลงโทษ	41
➤ การปรับปรุงระบบงานราชทัณฑ์	42

□ บทนำ

กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นธรรม ความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม โดยการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันแก้ไขข้อพิพาทขัดแย้ง ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และสิทธิมนุษยชน จากสภาพวิกฤตการณ์ของการใช้อำนาจในการออกกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อคนเฉพาะกลุ่ม หรือเฉพาะชนชั้น และปัญหาด้านทุจริตคอร์รัปชันที่เพิ่มมากขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขาดประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับคนส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ถือกฎหมาย ฉะนั้น การปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จึงเป็นเรื่องสำคัญในลำดับต้นๆ ที่ต้องทำการปฏิรูป เพื่อให้สามารถใช้อำนาจเป็นเครื่องมือในการควบคุม ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และการกระทำความผิดของบุคคลในสังคม สร้างความเป็นธรรมแก่สังคมอย่างแท้จริง เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ถูกต้อง และยุติธรรม

สภาพปัญหาด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จากข้อมูลพบว่า การบังคับใช้กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมของสังคมไทยมีปัญหาสำคัญได้แก่ **กฎหมายบางฉบับล้าสมัย** ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป **ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง** โครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจ ถูกแทรกแซงจากการเมือง การบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับ ตำรวจ อัยการ ศาลยุติธรรม และหน่วยงานอื่นขาดความโปร่งใสมีการทุจริต ปฏิบัติงานแบบสองมาตรฐาน ทั้งในการสอบสวน สืบสวน การสั่งฟ้อง และการพิจารณาคดี

ความคาดหวังของประชาชนต่อการปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม พบว่าประชาชนมีความคาดหวัง ได้แก่ การสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง องค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารงานที่เข้มแข็ง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง มีความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โปร่งใสปราศจากทุจริตคอร์รัปชัน กฎหมายมีความทันสมัย ผู้กระทำผิดได้รับโทษอย่างเหมาะสม และเป็นภาระแก่รัฐน้อยลง

กรอบความเห็นร่วมของการปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม พบว่าข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้บรรลุความคาดหวังอย่างเป็นรูปธรรม มุ่งเน้นที่ 8 ประเด็นหลัก ได้แก่ กฎหมาย ระบบงานอำนวยความสะดวก ตำรวจ อัยการ ศาลยุติธรรม กรมสอบสวนคดีพิเศษ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และ กรมราชทัณฑ์

☐ กฎหมาย

❖ สภาพปัญหา

กฎหมายเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการรักษาและอำนวยความยุติธรรม รักษาความสงบสุขของประชาชน ในสังคมปัจจุบันสภาวะแวดล้อมของสังคมไทย และกระแสโลกาภิวัตน์มีผลทำให้กฎหมายมีช่องโหว่ให้ผู้กระทำผิดสามารถละเมิดสิทธิของผู้อื่นโดยไม่ผิดกฎหมายได้ จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมบางฉบับล้าสมัย การแก้ไขกฎหมายหรือกระบวนการในการออกกฎหมายใหม่มีความล่าช้า ประกอบกับยังไม่มีการพัฒนาหรือออกกฎหมายใหม่ในบางเรื่องที่สำคัญ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ

❖ กรอบความเห็นร่วม

ข้อเสนอเพื่อการแก้ไขกฎหมายประกอบด้วย 2 เรื่อง ได้แก่ การปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และการพัฒนากฎหมาย ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคม

➤ การปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย

 ปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัยให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมสังคมไทยปัจจุบัน เพื่อให้กฎหมายมีความเหมาะสมเกิดประโยชน์ต่อประชาชน สามารถบังคับใช้ได้จริง และมีมาตรฐานในระดับสากล บุคคลได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายอย่างยุติธรรม และปัญหาสังคมได้รับการแก้ไข เช่น

- แก้ไขกฎหมายเรื่องอัตราโทษ ค่าปรับ ให้เหมาะสมกับมูลค่าของการกระทำความผิดให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

- แก้ไขกฎหมายเพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และการบังคับใช้กฎหมายโดยมุ่งเน้นไปที่สิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น การมีประกันอิสรภาพ อยู่ในศาล เพื่อรองรับในเรื่องการประกันผู้ต้องหา

 ปรับปรุง พ.ร.บ. ผังเมือง พ.ศ.2518 ซึ่งเดิมให้ผังเมืองมีอายุ 5 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ปี รวม 7 ปี การต่ออายุทำได้ยากทำให้เกิดสูญญากาศ ส่งผลให้มีการก่อสร้างอาคารในพื้นที่หวงห้าม ข้อเสนอคือ ปรับให้ พ.ร.บ. ผังเมืองรวม มีอายุ 10 ปี ต่ออายุครั้งละ 2 ปี ได้ 2 ครั้ง รวมเป็น 14 ปี และกฎหมายควรให้อำนาจพิจารณาข่างปรับปรุงผังเมืองรวมได้ทุกปี หากเห็นว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ค่อนข้างสูง หรือผังเมืองล้าสมัยไม่ทันเหตุการณ์ เพื่อให้ พ.ร.บ. ผังเมืองมีผลบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

 ปรับปรุงกฎหมายควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับแบบอาคารสถานที่ปัจจุบันมากขึ้น เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

 ปรับปรุง พ.ร.บ. ควบคุมการบริโภคยาสูบ และกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อให้ข้อกำหนดยาสูบบมีประสิทธิภาพ ทันสมัย ครอบคลุมการโฆษณา กลยุทธ์การตลาดรูปแบบใหม่ และแนวทางการปฏิบัติขององค์การอนามัยโลก

 ปรับปรุง พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารราชการ 2540 ให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐได้ง่าย เพื่อให้เป็นกลไกอิสระ และสามารถบริการประชาชนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

 ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องวางแผนการเสนอกฎหมายให้ชัดเจนโดย

มีมาตรการรองรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ไม่สามารถตรากฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ด้วย

 ปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า บริการ แรงงาน และการลงทุน ตามหลักการค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทยในปี 2558 กฎหมายที่ควรดำเนินการปรับปรุง ได้แก่

- กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า เพื่อให้การค้าเสรีเป็นไปอย่างเป็นธรรม มิฉะนั้นธุรกิจขนาดกลาง (SMEs) ของไทยอาจได้รับผลกระทบจากการเปิดตลาดได้
- กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อประกันว่าผู้บริโภคสามารถบริโภคสินค้าหรือบริการที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานอย่างแท้จริง
- กฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสัญชาติของผู้ประกอบการหรือการถือหุ้นของคนต่างด้าวในนิติบุคคลที่เป็นผู้ประกอบการ เพื่อรองรับพันธกรณีตาม AEC
- กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน เพื่อสนับสนุนให้เอกชนไทยสามารถได้รับประโยชน์จากการย้ายฐานการผลิตไปยังรัฐภาคีของประชาคมอาเซียนที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าในประเทศไทยอันจะทำให้ภาคเอกชนไทยได้รับประโยชน์ ได้อย่างเต็มที่
- กฎหมายว่าด้วยการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการค้าการลงทุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการระงับข้อพิพาทนอกศาล (Alternative Dispute Resolution : ADR) เพื่อรองรับการยุติข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้น จากการเปิดตลาด การค้า การลงทุนในประเทศ

และเพื่อป้องกันมิให้รัฐต้องทุ่มเทงบประมาณไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง อันเป็นเรื่องผลประโยชน์ของเอกชนมากเกินไป

 ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และปราบปรามทุจริตคอร์รัปชัน ให้มีความกระชับ รวดเร็ว รัดกุม และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันซึ่งสร้างความเดือดร้อนแก่นักธุรกิจ ประชาชน และสังคมในวงกว้าง รวมทั้งป้องกันปัญหาของการดำเนินการใดๆ ที่อาจนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ เช่น

- **แก้ไขกฎหมาย คดีอาญา** ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันให้ไม่มีอายุความ และเป็นคดีที่มีโทษหนักไม่มีการรอลงอาญา เพื่อให้สามารถฟ้องร้องผู้ต้องหา และผู้ร่วมมือทำทุจริตฯ เมื่อใดก็ได้ถ้ามีพยาน และมีหลักฐานเพียงพอ เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งมีผลต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน

 ปรับปรุงกฎหมายการคุ้มครอง (เด็ก/ผู้หญิง) และกฎหมายเกี่ยวกับความผิดทางเพศ การทำร้ายร่างกาย โดยปรับให้มีโทษหนักขึ้น เพื่อให้มีผลต่อการป้องปราม และป้องกันการกระทำผิด

 ปรับปรุงกฎหมายตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เพื่อเพิ่มข้อกำหนดครอบคลุมการจัดการมลพิษทุกด้านทั้งในเชิงวิชาการ และเชิงการแก้ปัญหา

 ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุก การลักลอบขนและตัดไม้ ให้มีโทษหนักขึ้น และยึดทรัพย์สินเข้าเป็นของแผ่นดิน เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

➤ การพัฒนากฎหมาย

 พัฒนากฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคม เพื่อให้มีกฎหมายบังคับใช้ในสังคมอย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์ต่อประชาชน กฎหมายที่ต้องการพัฒนา ได้แก่

- กฎหมายภาษีทรัพย์สิน โดยเน้นการสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี ให้ผู้มีรายได้มากเสียภาษีมาก โดยเฉพาะกรณีที่ใช้บริการสาธารณะมากขึ้น แต่ต้องไม่กระทบต่อผู้มีรายได้น้อย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย

- กฎหมายภาษีก้าวหน้าพร้อมค่าปรับ สำหรับผู้ที่ครอบครองที่ดินโดยไม่ทำประโยชน์ใดๆ ปล่อยกร้างว่างเปล่า เพื่อความเป็นธรรมในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- กฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะ เพื่อให้มีกฎหมายรองรับการรวมกลุ่มของประชาชนอย่างเป็นทางการ

- กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะกฎหมายที่เพิ่มประสิทธิภาพให้กับมาตรการต่างๆ ในการติดตาม จับกุม และลงโทษคนโกง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานปราบปรามทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

- กฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตเชิงนโยบาย ให้สามารถเอาผิดได้กับทุกฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากกรณีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง รวมทั้งให้เป็นไปตามหลักสากลของความถูกต้อง และเป็นธรรม

- กฎหมายคุ้มครองพยาน ผู้เปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการภาครัฐ ให้ครอบคลุมถึงผู้แจ้งเบาะแสการทำผิดกฎหมาย เพื่อพัฒนาระบบคุ้มครอง

พยายามให้มีความเข้มแข็ง สามารถปฏิบัติได้จริง สร้างความเชื่อมั่นในความปลอดภัยให้กับประชาชน พยานผู้เปิดเผยข้อมูล และผู้แจ้งเบาะแสผู้กระทำผิด

- พัฒนา พ.ร.บ. สิทธิชุมชน เป็นกฎหมายกลางของข้อบัญญัติสิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หากกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติฉบับใดขัดแย้งกับกฎหมายสิทธิชุมชนให้ยึดถือข้อบัญญัติในกฎหมายสิทธิชุมชน เพื่อส่งเสริมสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และแก้ไขปัญหาการขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นองค์กรพัฒนาเอกชน กับหน่วยงานภาครัฐ

- พัฒนา พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม โดยปรับจากระเบียบกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2553 เพื่อให้ประชาชนผู้ยากไร้สามารถดำเนินการให้ได้รับความยุติธรรมทางกฎหมาย

- พัฒนา พ.ร.บ. การรับขนของทางทะเล พ.ศ. ...(ฉบับกรมเจ้าท่า) เพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ของที่ขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศ

- พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดความรับผิดเพื่อสิทธิเรียกร้องเกี่ยวกับเรือเดินทะเล และ กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งของผู้ประกอบการทำเรือ เพื่อช่วยในด้านการพัฒนาระบบกฎหมายพาณิชย์นาวีทั้งระบบให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ซึ่งส่งผลในส่วนของพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ

- พัฒนา พ.ร.บ. กักเรือ พ.ศ. ...(ฉบับกรมเจ้าท่า) เพื่อช่วยส่งเสริมและคุ้มครองผู้ประกอบการ ช่วยในเรื่องการลดค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ

 พัฒนากฎหมายสำคัญต่อส่วนรวม ได้แก่ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายเพิ่มเติมโครงสร้างพื้นฐานระบบคมนาคม กฎหมายผลประโยชน์ทับซ้อน และกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

 พัฒนากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อให้มีกฎหมายบังคับ
ใช้ในเวลาเดียวกันกับรัฐธรรมนูญ แก้ไขปัญหาความล่าช้าที่เกิดขึ้นกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อน

☐ ระบบงานอำนวยความสะดวกยุติธรรม

❖ สภาพปัญหา

ระบบงานอำนวยความสะดวกยุติธรรมประกอบด้วย การดำเนินคดี การพิจารณาพิพากษาคดี การให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ประชาชน ผู้ต้องหา และจำเลย การเยียวยาผู้เสียหาย การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และกิจกรรมอื่นๆ เพื่อระงับความขัดแย้งระหว่างบุคคล ทั้งนี้ ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมอย่างเสมอภาค รวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ ปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาของระบบงานอำนวยความสะดวกยุติธรรม ได้แก่ กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักมีความล่าช้า ค่าใช้จ่ายมาก ประชาชนไม่สามารถ เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ทั่วถึง และกระบวนการยุติธรรมขาดศักยภาพในการพัฒนา ทางเลือกให้กับประชาชน

❖ กรอบความเห็นร่วม

แนวทางการปฏิรูปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบงานอำนวยความสะดวกยุติธรรมครอบคลุม ใน 3 เรื่อง ได้แก่ การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก การสร้างเสริมความเข้มแข็ง กองทุนยุติธรรม และการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

➤ การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักเป็นกระบวนการยุติธรรมแบบฟ้องร้อง (Litigation) เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนขึ้น คู่กรณีคนใดคนหนึ่งจะนำ ประเด็นปัญหาไปฟ้องร้องต่อศาล ให้ช่วยทำหน้าที่ไต่สวนชี้ขาดข้อพิพาท เพื่อชดเชยผู้ถูกกระทำ หรือ ลงโทษผู้กระทำความผิด กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักประกอบด้วย การทำหน้าที่ของตำรวจ อัยการ และศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นระบบยุติธรรมแบบแยกส่วน กล่าวคือ ศาลยุติธรรมเป็น

องค์กรทำหน้าที่ตัดสินคดี อัยการเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ส่งฟ้อง และตำรวจมีหน้าที่สอบสวน และจับกุมผู้ต้องหา ซึ่งการปรับปรุงให้กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก มีประสิทธิภาพ ต้องดำเนินงานทั้งระบบ ได้แก่

 แต่งตั้งคณะทำงานร่วมกันระหว่างศาลยุติธรรม อัยการ ตำรวจ มาบริหารคดี เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และเป็นธรรม

 ปรับปรุงข้อกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม และ สร้างกระบวนการยุติธรรมใหม่ให้อยู่ภายใต้การตรวจสอบของประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

 ปฏิรูปนักกฎหมายให้มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม สร้างประสบการณ์ด้วยระบบอาสาสมัครนักกฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อสร้างนักกฎหมายที่ดีปฏิบัติงานแบบมืออาชีพ ซึ่งนักกฎหมายที่ดีจะไปเปลี่ยนแปลงกฎหมายให้มีความเป็นธรรม หรือแม้กฎหมายยังไม่เป็นธรรมนักกฎหมายที่ดีก็จะบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม ตามเจตนารมณ์ของการมีกฎหมาย

 ส่งเสริมให้มีองค์กร หรือหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระช่วยเหลือประชาชนให้มากขึ้น โดยมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง เช่น การจัดตั้งคลินิกยุติธรรมทั่วประเทศให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย และรับเรื่องราวร้องทุกข์ต่างๆ จากประชาชน หรือ จัดให้มีที่ปรึกษาชุมชน อัยการชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึง

 ปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ควบคุมบทบัญญัติกำหนดโทษอาญาเท่าที่จำเป็น และเพิ่มโทษค่าปรับสูงสุดตามดัชนีผู้บริโภคโดยเฉพาะในความผิดที่มีลักษณะต่อบุคคล ไม่ใช่ความผิดต่อแผ่นดิน ให้คำนึงถึงประสิทธิภาพของมาตรการทางอาญา

และความคุ้มค่าเป็นหลัก ปรับปรุงระบบการลงโทษ โดยให้ใช้วิธีอื่นนอกจากขังคุก เช่น แก้ไขฟื้นฟูให้มีทั้งแบบที่ดูแลโดยชุมชน แบบกำกับดูแลโดยใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่ และแบบคุมขังในเรือนจำประกอบกันอย่างสมดุล เพื่อลดปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และแก้ไขปัญหาที่คุมขังไม่เพียงพอ

 เพิ่มมาตรการกักขังคดีในขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมให้มีความรวดเร็ว เพื่อลดจำนวนคดีที่พนักงานอัยการต้องนำเข้าสู่ศาลยุติธรรม และลดปริมาณคดีในศาลสูง รวมทั้งไม่เน้นลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการจำคุกมากเกินไป

 สร้างระบบตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรม และมีระบบการตรวจสอบที่เข้มแข็งโดยภาคประชาชน มีมาตรการลงโทษผู้บังคับใช้กฎหมายที่กระทำผิด เพื่อให้ระบบงานอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส เป็นธรรม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม สร้างความเชื่อมั่นของประชาชนและสังคมต่อองค์กรและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม

 มีกลไกส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางกฎหมาย กระบวนการขั้นตอน แนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ และกระบวนการยุติธรรมภาคประชาชน เพื่อความโปร่งใสในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม

 การสร้างเสริมความเข้มแข็งกองทุนยุติธรรม

กองทุนยุติธรรมมีไว้เพื่อการสนับสนุนช่วยเหลือประชาชนคนยากจนและคนด้อยโอกาส ในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดีหรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ของผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้อย่างทั่วถึง การให้ความช่วยเหลือได้แก่ ค่าธรรมเนียมขึ้นศาล ค่าจ้างทนายความ ค่าประกันตัว ค่าใช้จ่ายในการพิสูจน์พยานหลักฐาน และอื่นๆ โดยมุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือแก่คนยากจน และผู้ที่เชื่อว่าไม่ได้กระทำความผิด การสร้างเสริมกองทุนยุติธรรมให้มีความเข้มแข็ง มีงบประมาณเพียงพอต่อการสร้างประโยชน์แก่ประชาชนอย่างยั่งยืน มีกลไกการดำเนินงาน ได้แก่

 ยกระดับจากระเบียบกระทรวงเป็นพระราชบัญญัติโดยมีกฎหมายจัดตั้ง กองทุนยุติธรรมให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีกรอบภารกิจที่ชัดเจน ไม่ถูกแทรกแซงจาก ฝ่ายการเมือง เพื่อสร้างและวางหลักการทำงานของกองทุนยุติธรรมใหม่ ส่งผลให้ การช่วยเหลือประชาชนมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

 แก้ไขระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยเรื่องกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2553 ในด้านภารกิจที่ยังไม่ครอบคลุมต่อความเดือดร้อนของประชาชน เพื่อให้การช่วยเหลือ ประชาชนสามารถทำได้อย่างทั่วถึง และมีความเป็นธรรม

 ปรับปรุงวิธีการได้มาของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม โดยให้ คณะกรรมการของกองทุนฯ ต้องประกอบด้วยตัวแทนจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาชน ในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน โดยผู้แทนจากภาคประชาชนให้มีที่มาจากกลไก การคัดสรร ของภาคประชาชน และให้คณะกรรมการของกองทุนที่ได้รับการแต่งตั้งแล้ว

มีหน้าที่เลือกตั้งประธาน และรองประธานจากคณะกรรมการกองทุนนั้น เพื่อให้การบริหารงาน และการพิจารณาทุนช่วยเหลือเป็นไปอย่างโปร่งใส

 เพิ่มรายได้กองทุนยุติธรรม โดยจัดหารายได้สนับสนุนจากแหล่งอื่นๆ ที่มี ศักยภาพ และมีความเชื่อมโยงกับกองทุนยุติธรรม ซึ่งอยู่บนพื้นฐานการช่วยเหลือสังคมเป็น สำคัญ เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางการเงินของกองทุนยุติธรรมอย่างยั่งยืน สามารถให้ ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ได้มากขึ้น ซึ่งแนวทางการเพิ่มรายได้ของกองทุนยุติธรรมได้แก่

- เพิ่มรายได้จากค่าขึ้นศาล กฎหมายควรกำหนดให้นำค่าขึ้นศาลบางส่วน หักเข้ากองทุนยุติธรรม
- เพิ่มรายได้จากค่าทนายความ กฎหมายควรกำหนดให้หักค่าจ้าง ทนายความ (เป็นร้อยละ) เข้ากองทุนยุติธรรม เพื่อให้กองทุนมีรายได้มากขึ้น
- เพิ่มรายได้โดยการขอแบ่งส่วนจากเงินประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย (เป็นร้อยละ) ที่ศาลริบในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี

 ขยายภารกิจของกองทุนยุติธรรม จากเดิมมีหน้าที่เบื้องต้นให้ ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้เสียหายที่เกิดจากการกระทำของรัฐ ปรับเพิ่มเติมให้เป็นแหล่ง เงินทุนในการเยียวยาผู้เสียหายหรือจำเลยที่ถูกยกฟ้องในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 และให้การสนับสนุนด้านการวิจัย และพัฒนากระบวนการยุติธรรมด้วย เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อย หรือผู้ด้อยโอกาส มีโอกาสใน การสู้คดีต่างๆอย่างเป็นธรรม และมีบทบาทในการสนับสนุนช่วยเหลือประชาชนให้ได้รับ ความเป็นธรรม

➤ การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

กระบวนการยุติธรรมทางเลือก เป็นระบบยุติธรรมที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชน ให้ความเป็นธรรมในทางกฎหมายหรือแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของบุคคลโดยใช้รูปแบบแตกต่างจากระบบยุติธรรมกระแสหลัก กล่าวคือเน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติจากการแก้แค้นทดแทนของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักไปสู่ทัศนคติใหม่ คือเป็นทัศนคติที่สมานฉันท์ เช่น ระบบยุติธรรมชุมชนที่เน้นการแก้ไขข้อขัดแย้ง ข้อพิพาททางแพ่ง หรือทางอาญาที่ยอมความได้ โดยใช้กระบวนการไกล่เกลี่ย และการประณีประนอม เพื่อยุติข้อพิพาทในระดับชุมชน ก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวทำให้ระบียบสังคมดีขึ้น เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง และสุดท้ายนำไปสู่ความสงบสุขตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเหมือนกัน กระบวนการส่งเสริมให้มีการใช้ระบบยุติธรรมทางเลือกมากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่

 รัฐควรมีนโยบายเน้นให้ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในการแก้ไขข้อพิพาท หรือขัดแย้ง โดยใช้กระบวนการไกล่เกลี่ย และประนอมข้อพิพาททางแพ่ง และทางอาญาที่ยอมความได้ กระบวนการยุติธรรมทางเลือกได้แก่ ระบบยุติธรรมชุมชน กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทั้งนี้เพื่อลดจำนวนคดีขึ้นสู่ศาล ลดค่าใช้จ่ายภาครัฐ ดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีต่อกันของคู่พิพาท กระบวนการยุติธรรมทางเลือกประกอบด้วย กรอบภารกิจ ดังนี้ คือ

- ป้องกัน และควบคุมอาชญากรรม
- รับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ และรับแจ้งเบาะแสการกระทำผิดกฎหมาย

การทุจริตคอร์รัปชันความเดือดร้อนของสตรี คนชรา และคนพิการ

- ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทหรือการจัดการความขัดแย้งตามหลักยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หรือหลักสันติวัฒนธรรม
- เยียวยาหรือเสริมพลังแก่เหยื่ออาชญากรรมและความรู้สึกชุมชน
- ให้ผู้พ่นโทษหรือผู้ถูกคุมประพฤติกลับสู่ชุมชน เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน/สังคมได้เป็นปกติตามความเหมาะสม

 พัฒนาระบบยุติธรรมชุมชน โดยรัฐควรลดบทบาทของตนเองลง และเพิ่มบทบาทของชุมชน เพราะตัวชุมชนจะอยู่ใกล้ชิดกับปัญหาอาชญากรรมที่สุด เมื่อเกิดอาชญากรรมขึ้นในชุมชน ให้ชุมชน หรือคนสามฝ่าย ได้แก่ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ยุติธรรมชุมชนทำให้ระเบียบสังคมดีขึ้น เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง และนำไปสู่ความสงบสุขตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อลดข้อพิพาทความขัดแย้งในสังคม ลดปริมาณคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

 พัฒนากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยการมองอาชญากรรมเป็นเรื่องที่ก่อความเสียหายต่อบุคคล จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูความเสียหายโดยผู้กระทำผิดเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง และมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบมุ่งฟื้นฟูความเสียหายทั้งทางวัตถุและจิตใจของผู้เสียหาย และผู้กระทำผิดต้องรู้สึกรับผิดชอบต่อสำนึกผิด อยากเข้ามาชดเชยหรือทำให้ความเสียหายน้อยลง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกที่รวดเร็ว ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

 ส่งเสริมให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในงานยุติธรรมอย่างทั่วถึงในคดีไม่ร้ายแรง เพื่อให้คดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหลักลดลง การดำเนินคดีรวดเร็วขึ้น และให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นคนดี ไม่มีประวัติติดตัวผู้เสียหายได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหาย

 ให้มีกฎหมาย หรือกฎกระทรวงรองรับการใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก ยุติธรรมสมานฉันท์ หรือยุติธรรมชุมชน เพื่อให้รัฐมีกลไกได้รับรู้การดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

☐ ระบบงานตำรวจ

❖ สภาพปัญหา

ตำรวจเป็นองค์กรต้นน้ำของกระบวนการยุติธรรมที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและมีอำนาจให้คุณหรือให้โทษแก่ประชาชนมาก เพราะเมื่อมีเหตุละเมิดสิทธิของประชาชน ตำรวจมีหน้าที่ในการสืบสวน จับกุมคุมขังและสอบสวนดำเนินคดีอาญา ก่อนถึงชั้นอัยการและศาลยุติธรรม จากสภาพปัจจุบัน ตำรวจมีโครงสร้างองค์กรที่ใหญ่ และมีการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ทำให้การบริหารจัดการขาดประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในระดับชุมชน ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันทำได้ง่ายส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการสอบสวน นอกจากนี้ ภาระงานตำรวจมีปริมาณมากไม่เหมาะสมกับจำนวนตำรวจในระดับปฏิบัติการ สถานีตำรวจมีน้อยเมื่อเทียบกับขนาดพื้นที่ และจำนวนประชาชนที่รับผิดชอบ ทำให้การปฏิบัติงานของตำรวจไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ การบังคับใช้กฎหมายขาดความโปร่งใส และเป็นธรรม

❖ กรอบความเห็นร่วม

ข้อเสนอจากประชาชนพบว่า การปฏิรูประบบงานตำรวจประกอบด้วย 2 เรื่อง ได้แก่ การปรับโครงสร้างและการบริหารงานของตำรวจ และการปรับปรุงกระบวนการทำงานของตำรวจให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมาย และการบริการประชาชนมีคุณภาพ

➤ การปรับโครงสร้างและการบริหารงานของตำรวจ

ระบบงานตำรวจมีโครงสร้างใหญ่และขึ้นตรงกับสำนักนายกรัฐมนตรี การปรับโครงสร้าง และการบริหารงานตำรวจ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ตำรวจสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอเบื้องต้น

+ ปรับโครงสร้างการบริหารงานตำรวจแห่งชาติให้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางทั้งในส่วนการบังคับบัญชา การบริหารงานบุคคล และงบประมาณ ตลอดจนการส่งคดีไปที่ระดับจังหวัด คือ กองบัญชาการตำรวจภูธรภาคทั้ง 9 ภาค และอีก 1 กองบัญชาการตำรวจนครบาล และกระจายการบริหารจัดการระบบตำรวจประจำพื้นที่ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรับผิดชอบ **ข้อดี** คือ องค์กรของตำรวจมีขนาดเล็กลง มีการกระจายอำนาจ และถ่ายโอนภารกิจที่ไม่ใช่ภารกิจหลักสู่หน่วยงานระดับรองที่ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ มีสายการบังคับบัญชาที่สั้น มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการด้านงบประมาณ และบริหารงานบุคคลได้อย่างเบ็ดเสร็จมีประสิทธิภาพ **ข้อจำกัด** คือ อาจได้รับการแทรกแซงจากนักการเมืองท้องถิ่น และผู้มีอิทธิพล

+ ปรับรูปแบบโครงสร้างตำรวจภูมิภาคใหม่ในรูปแบบของกลุ่มจังหวัด โดย

- กำหนดให้ 1 กลุ่มจังหวัดประกอบด้วยจังหวัดใกล้เคียง 5-6 จังหวัด ให้แต่ละกลุ่มจังหวัดมีผู้บัญชาการกลุ่มจังหวัด ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการ (ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดของกลุ่มจังหวัดนั้นๆ) ตำแหน่งผู้บัญชาการกลุ่มจังหวัดทดแทนตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาคในปัจจุบัน
- มีผู้บังคับการจังหวัดของแต่ละจังหวัด เป็นผู้บังคับบัญชาตำรวจสูงสุดของจังหวัด โดยได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการตำรวจจังหวัด ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัด

เป็นประธาน และมีตัวแทนจากทุกภาคส่วนรวมทั้งภาคประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้การคัดเลือกด้วยวิธีการดังกล่าวมีความเป็นธรรม โปร่งใส และ คำนึงถึงผลประโยชน์จังหวัดนั้นๆ

✚ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติอยู่ภายใต้กระทรวงฝ่ายความมั่นคง ไม่ขึ้นกับฝ่ายบริหาร เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระ และเป็นกลาง ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง

✚ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้นตรงกับกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้การบริหารจัดการปราศจากการแทรกแซงครอบงำทางการเมือง

✚ เพิ่มจำนวนตำรวจ หรือจัดให้มีตำรวจอาสาสมัคร หรือตำรวจชุมชน ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ รวมทั้งการเพิ่มตำรวจหรือพนักงานสอบสวนหญิง เพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ในกรณีคดีที่ละเอียดอ่อน ได้แก่ คดีเกี่ยวกับเพศเยาวชน ค้ามนุษย์ และความรุนแรง **ข้อดี** ของตำรวจชุมชน คือเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน โดยไม่เป็นภาระต่อตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานประจำ **ข้อจำกัด** ต้องมีการฝึกซ้อม และอบรมบุคลากรให้มีความสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ

✚ ส่งเสริมความก้าวหน้าของตำรวจชั้นประทวนที่มีคุณวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีในสาขาที่ตรงกับการทำงานในความรับผิดชอบให้ได้รับการพิจารณาเลื่อนระดับเป็นสัญญาบัตร เพื่อความก้าวหน้าและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เช่น

- เพิ่มตำแหน่งสัญญาบัตรในด้านการให้บริการประชาชน เพื่อเพิ่มสายงานด้านการให้บริการ และรองรับการเลื่อนระดับนายตำรวจชั้นประทวนเป็นชั้นสัญญาบัตร

- ควรให้ตำรวจชั้นประทวนตั้งแต่ยศสิบตำรวจตรีถึงดาบตำรวจมีตำแหน่งเดียวกันหมดคือ ผู้บังคับหมู่เพื่อลดระยะเวลาในการเลื่อนชั้นยศของนายทหารชั้นประทวน เพื่อให้สามารถปรับชั้นยศเป็นสัญญาบัตรได้เร็วขึ้น

 ปรับเงินเดือน สวัสดิการ และจัดหาทรัพยากรให้เพียงพอ เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจของสังคม เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และลดความเสี่ยงต่อการทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่

 พัฒนาความรู้ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรมตำรวจ เช่น เพิ่มความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพของงานสอบสวนที่มีลักษณะเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและทันต่อรูปแบบอาชญากรรม และส่งเสริมหลักจริยธรรม จรรยาบรรณ และมีธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ทางวิชาชีพ โดยอาจจัดให้มีสถาบันวิชาการของตำรวจที่รวมหน่วยการศึกษาของตำรวจทั้งหมดไว้ด้วยกัน อยู่ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการตำรวจแห่งชาติ หรือสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่นให้จัดหลักสูตรสนับสนุน เพื่อพัฒนาศักยภาพตำรวจทุกระดับให้มีความสามารถเหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพิ่มความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ สร้างจิตสำนึกให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และจริงจังไม่เหลื่อมล้ำสองมาตรฐาน

 จัดตั้งสถาบันหลักนิติธรรมเป็นหน่วยงานรูปแบบพิเศษ ที่มีการบริหารจัดการคล่องตัว มีอิสระ และมีอำนาจหน้าที่ในการปรับปรุง พัฒนาระบบการยุติธรรม รวมทั้งการพัฒนาระบบงานตำรวจในภาพรวมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างแท้จริง

 ปรับปรุงสถานีตำรวจให้เป็นศูนย์บริการความปลอดภัยสังคมแบบเบ็ดเสร็จ (One stop service) เพื่อยกระดับให้บริการประชาชนได้รับการบริการที่ดี รวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม การปรับปรุงศูนย์บริการประกอบด้วย

- ปรับปรุงขนาดสถานีให้สอดคล้องกับปริมาณงานและสภาพพื้นที่
- ทำงานป้องกันร่วมกับท้องถิ่น ทบพวนโยนย้ายภารกิจที่ไม่เกี่ยวข้องให้หน่วยงานอื่น

- ปรับปรุงศูนย์บริการประกอบด้วย ส่วนการประชาสัมพันธ์ ห้องแจ้งความร้องทุกข์ รับแจ้งเอกสารหาย แจ้งความลงบันทึกประจำวันเป็นหลักฐาน ฯลฯ รวมทั้งการนำระบบคิวอัตโนมัติมาให้บริการประชาชน

- ✚ จัดตั้งหน่วยงานสอบสวนกลาง แยกอำนาจงานสืบสวนออกจากอำนาจสอบสวนอย่างชัดเจน เพื่อให้ระบบงานสอบสวนเป็นอิสระจากการบังคับบัญชา มีขอบเขตชัดเจน

- ✚ ปรับปรุงองค์ประกอบ ก.ต.ช. และ ก.ต.ร. พร้อมทั้งให้มีคณะกรรมการนโยบายตำรวจ และคณะกรรมการตำรวจระดับย่อย เพื่อรับเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือพฤติกรรมตำรวจไว้พิจารณา

- ✚ ให้มีคณะกรรมการตำรวจที่ภาคประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ทั้งในระดับชาติ ภูมิภาคและระดับสถานีตำรวจ รวมทั้งจัดให้มีกลไกที่เป็นอิสระ เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำรวจ

➤ การปรับปรุงกระบวนการทำงานของตำรวจ

การปรับปรุงกระบวนการทำงานของตำรวจเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพอย่างจริงจัง เสมอภาค และเป็นธรรมกับประชาชนทุกกลุ่ม

✚ **เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจหลักของตำรวจ** ซึ่งได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน การป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางอาญา และ ถวายความปลอดภัยองค์พระมหากษัตริย์และราชวงศ์ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของตำรวจให้ชัดเจน มีขอบเขตจำกัดเฉพาะดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย และถ่ายโอนภารกิจที่ไม่ใช่ภารกิจหลักของตำรวจไปให้หน่วยงานอื่นรับผิดชอบ เช่น งานตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจท่องเที่ยว ฯลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย รวดเร็ว ทัวถึง และเป็นธรรม

✚ **ปรับปรุงพัฒนาระบบงานสอบสวน** โดยแยกอำนาจการสืบสวน และจับกุม ออกจากการสอบสวน ให้งานสอบสวนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม กำหนดประเภทคดีอาญาแผ่นดินให้อยู่ในอำนาจหน้าที่พนักงานสอบสวน และให้คดีลหุโทษคดีที่ยอมความได้ให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตำรวจ ทั้งนี้ต้องมีการกำหนดไว้ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และแก้ไขในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้ระบบงานสอบสวนมีขอบเขตชัดเจน เป็นอิสระจากการบังคับบัญชา

✚ **กำหนดกรอบการกำกับดูแลให้ตำรวจมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับประชาชนทุกกลุ่มอย่างเป็นธรรมเท่าเทียมกัน** เช่น กำหนดระยะเวลาและขั้นตอนในการปฏิบัติที่ชัดเจน และเปิดเผยให้ประชาชนทราบ เพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการสืบสวนสอบสวน และสร้างความเข้าใจ ความพึงพอใจกับประชาชน

- ✚ **ปรับปรุงกฎหมายที่มีความล้าสมัยไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน**
พร้อมทั้งจัดให้มีมาตรการคุ้มครองพยาน หรือรางวัลนำจับ คดีร้ายแรง เพื่อเป็นแรงจูงใจให้
การจับผู้ต้องสงสัยมีประสิทธิภาพ
- ✚ **ปรับปรุงการทำงานของตำรวจในคดีสำคัญ** โดยให้อัยการเข้าร่วมใน
การสืบสวน และ หาพยานหลักฐาน เพื่อป้องกันการล้มคดี
- ✚ **สร้างวัฒนธรรมองค์กรตำรวจในด้านความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรม
จริยธรรม และการมีจิตอาสา ในการปฏิบัติงาน** เช่น จัดทำโครงการสถานีตำรวจแบบมืออาชีพ
ตำรวจคุณธรรม เป็นต้น
- ✚ **สร้างกลไกการตรวจสอบจากภายนอก** เช่น มีกลไกให้ประชาชนร้องทุกข์
ร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือพฤติกรรมของตำรวจ เพื่อให้ประชาชนมีช่องทาง
ในการตรวจสอบการทำงานของตำรวจ
- ✚ **ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนิน
ชีวิตในสังคม** เพื่อให้ประชาชนสามารถการเข้าถึงระบบงานตำรวจได้อย่างถูกต้องเสมอภาค
สามารถป้องกันตนเองจากการถูกหลอก ระบบส่วย และอิทธิพลของผู้รู้กฎหมาย

☐ ระบบงานอัยการ

❖ สภาพปัญหา

กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีวิธีการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา โดยมีพนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจหน้าที่หลักดำเนินการอำนวยความยุติธรรมทางอาญา หรือเป็นทนายของแผ่นดิน อัยการเป็นผู้วินิจฉัยว่าพยานหลักฐานการสอบสวนมีเพียงพอหรือไม่ หรือหากเห็นว่าไม่เพียงพอก็จะสั่งไม่ฟ้อง และสามารถให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม เมื่อคดีถูกส่งฟ้องอัยการเป็นผู้ติดตามการดำเนินคดีในศาลยุติธรรม หากเห็นว่าคำพิพากษาไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสมก็จะอุทธรณ์ฎีกาต่อไปจนถึงที่สุด ดังนั้นอัยการจึงต้องทำงานอย่างรอบคอบ ถูกต้องและเป็นธรรมแก่ประชาชน

จากข้อมูลพบว่าระบบการบริหารงานขององค์กรอัยการเป็นแบบศูนย์รวมอำนาจ โดยอัยการสูงสุดเป็นประธานคณะกรรมการอัยการโดยตำแหน่งคราวเดียวกัน เป็นเหตุให้มีการผูกขาดอำนาจ การใช้ดุลพินิจและการโยกย้ายไม่เป็นธรรม การอำนวยความยุติธรรมถูกแทรกแซง ลำช้า ไม่เป็นธรรม นอกจากนั้นกรณีที่อัยการเข้าไปดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาหรือผู้บริหารในองค์กรรัฐวิสาหกิจ ทำให้เป็นช่องว่างให้รัฐเสียเปรียบการในทำสัญญาต่างๆ และกระทำการแสวงหาอามิสสินจ้างจากสำนวนตรวจร่างสัญญาที่เข้ามาในสำนักงานอัยการสูงสุด นำไปสู่การสร้าง ความไม่เชื่อมั่นและศรัทธาต่อการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีของอัยการ

❖ กรอบความเห็นร่วม

ข้อเสนอเพื่อการแก้ปัญหาระบบงานอัยการ ประกอบด้วย 2 เรื่อง ได้แก่ การปรับโครงสร้างองค์กรอัยการ และการปรับปรุงกระบวนการทำงานของอัยการ

➤ การปรับโครงสร้างองค์กรอัยการ

การปรับโครงสร้างองค์กรอัยการ เพื่อลดการผูกขาดอำนาจการบริหาร และลดการแทรกแซงการทำงานของอัยการ ประกอบด้วย

+ ปรับโครงสร้างการบริหารอัยการให้มีการกระจายอำนาจ โดยตำแหน่งประธานคณะกรรมการอัยการเป็นอิสระจากอัยการสูงสุด ทั้งนี้อาจมาจากการเลือกตั้งของพนักงานอัยการทั่วทั้งประเทศให้มีวาระ 4 ปี หรือกำหนดให้คณะกรรมการอัยการมีโครงสร้างแนวเดียวกับคณะกรรมการตุลาการ ศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธาน และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนของข้าราชการอัยการในแต่ละระดับชั้น เพื่อลดการผูกขาดอำนาจของอัยการสูงสุด ป้องกันการแทรกแซงโยกย้ายข้าราชการ และใช้อำนาจดุลยพินิจในการส่งคดีความ เป็นหลักประกันความเป็นอิสระในการใช้ดุลยพินิจ และตรวจสอบถ่วงดุล

+ ให้มีการหมุนเวียนตำแหน่งสำคัญในสำนักงานอัยการ ได้แก่ สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย (สปก.) สำนักงานคณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) และสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ (สพอ.) เมื่อถึงวาระครบกำหนด 4 ปี ให้โยกย้ายออกไปเพื่อให้คนอื่นเข้ามาสับเปลี่ยนตำแหน่งราชการแทน เนื่องด้วยเหตุที่พนักงานอัยการที่ย้ายมาสำนักงานทั้งสามหน่วยนี้จะได้รับประโยชน์จากการที่ไม่ต้องออกไปลำบากทำงานด้านอรรถคดีความต่างๆ ในชั้นศาล เพื่อลดการผูกขาดและเหลื่อมล้ำในการปฏิบัติราชการ รวมทั้งลดอิทธิพลประจำสำนักงาน

 ปรับปรุงหลักเกณฑ์ห้ามมิให้พนักงานอัยการไปเป็นผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรอื่นอย่างเด็ดขาด ทั้งในขณะดำรงตำแหน่งและหลังจากพ้นตำแหน่งเป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี เพราะอาจทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการไม่เป็นอิสระอย่างแท้จริง เกิดปัญหาการขัดแย้งผลประโยชน์ และเป็นการทำงานที่ขัดแย้งกับงานด้านอรรถคดี และการตรวจร่างสัญญาภาครัฐ เพื่อสร้างมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการให้มีความเป็นอิสระจากการถูกแทรกแซงด้วยองค์กรอื่น ป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน และป้องกันการแสวงหาประโยชน์จากการเข้าไปดำรงตำแหน่งผู้บริหารหรือที่ปรึกษาทางกฎหมายของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

 ปรับให้องค์กรอัยการเป็นองค์กรที่ไม่ขึ้นกับฝ่ายบริหารทางการเมือง เพื่อความเป็นกลาง ปราศจากการถูกแทรกแซงและครอบงำจากนักการเมือง โดยอาจมีการปรับดังนี้

- ให้สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายตุลาการแทนการขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหาร โดยให้แยกส่วนการบริหารงานด้านบุคลากรและงบประมาณออกจากฝ่ายศาล และพนักงานอัยการถือว่าเป็นข้าราชการพลเรือนมิใช่ข้าราชการตุลาการ ซึ่งเป็นระบบราชการอัยการที่ใช้ในหลายประเทศ เพราะการทำงานของพนักงานอัยการ เป็นงานในลักษณะของการใช้อำนาจทางตุลาการ คือการตรวจสำนวน และการสืบพยานในชั้นศาล เพื่อให้อัยการมีความเป็นอิสระ หรือ เป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ถูกแทรกแซงจากอำนาจบริหารทางการเมือง

- ให้สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นสำนักงานอัยการที่ขึ้นต่อกระทรวงยุติธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อประชาชน ปราศจากการแทรกแซง

 ให้คณะกรรมการอัยการมาจากหลายภาคส่วน และมีตัวแทนภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระบบอัยการ เช่นอยู่ในคณะกรรมการแต่งตั้งอัยการ หรือการคัดเลือก

องค์คณะอัยการในคดีสำคัญของท้องที่ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อประชาชน และการโยกย้าย แต่งตั้ง บริสุทธิยุติธรรม

➤ การปรับปรุงกระบวนการทำงานของอัยการ

การปรับปรุงกระบวนการทำงานของอัยการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และศรัทธา ในการทำงานของอัยการ การพิจารณาคดีมีความรวดเร็ว โปร่งใส ยุติธรรม ข้อเสนอมีดังนี้

 สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนต่อกระบวนการทำงานของ อัยการ ได้แก่

- ให้ความคุ้มครองการใช้ดุลพินิจอิสระของพนักงานอัยการ โดยปรับ โครงสร้างให้ประธานคณะกรรมการอัยการเป็นอิสระจากอัยการสูงสุด เพื่อสร้างหลักประกัน การไม่ถูกกลั่นแกล้ง หรือแทรกแซงการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ รวมทั้งพนักงาน อัยการมีความปลอดภัย มั่นคง และก้าวหน้า

- ให้พนักงานอัยการสามารถเข้าไปมีอำนาจในการสอบสวนในคดีอาญา โดยพิจารณาจากความสำคัญแห่งคดี เพราะพนักงานอัยการอาจถูกปกปิดข้อเท็จจริงใน ส่วนการสอบสวนคดีอาญา (ในทางปฏิบัตินั้น พนักงานอัยการจะสามารถตรวจดูได้เฉพาะ พยานเอกสารในส่วนการสอบสวนเท่านั้น เพราะพนักงานอัยการในประเทศไทยไม่มี อำนาจสอบสวนอย่างเป็นทางการ มีแต่อำนาจการสอบสวนร่วม) เพื่อป้องกันการดำเนินงานที่ ผิดพลาดของพนักงานสอบสวนในการแสวงหาพยานหลักฐานการข่มขู่ทำร้ายผู้ต้องหาและ เพื่อให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลในกระบวนการยุติธรรม

- กำหนดให้การตรวจร่างสัญญา หรือเอกสารกฎหมายที่เป็นโครงการใหญ่ หรืออาจมีผลกระทบต่อสาธารณะ หรือมีการใช้งบประมาณสูงมาก สำนักงานอัยการสูงสุด ต้องพิจารณาในรูปแบบองค์คณะอัยการ โดยต้องนำความเห็นของพนักงานอัยการเบื้องต้นมา ประกอบการพิจารณาด้วย และรายงานข้อมูลการดำเนินงานให้ สำนักงานรัฐสภา พร้อมทั้งจัดทำ

รายงานประจำปี และจัดทำเป็นระเบียบปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อความรอบคอบในการพิจารณา และโปร่งใสต่อสาธารณชน

- สำนักงานอัยการ ควรต้องรายงานผลการปฏิบัติงานต่อประชาชนตาม ช่วงเวลาที่กำหนดสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อสังคม

- ควรให้มีตัวแทนภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระบบอัยการ ได้แก่ อยู่ในคณะกรรมการแต่งตั้งอัยการ หรือคัดเลือกองค์คณะอัยการในคดีสำคัญของแต่ละท้องที่ เช่น คดีการเมือง หรือคดีผู้มีอิทธิพลในจังหวัด และในองค์กรตรวจสอบการทำงานของ อัยการ เพื่อให้ระบบการทำงานของอัยการมีความโปร่งใส เชื่อถือได้

- ✚ ปรับการพิจารณาคดีสำคัญ หรือคดีที่เกี่ยวกับสังคมส่วนรวม โดยให้ พิจารณาคดีในรูปแบบของคณะอัยการ ไม่รวบอำนาจไว้ที่อัยการสูงสุด เพื่อความโปร่งใส และเป็นธรรมในการพิจารณาคดี

- ✚ กำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินงานที่ชัดเจนในการพิจารณาสั่งฟ้อง ยื่นฟ้อง และให้อัยการสามารถอ้างความแตกต่างในบรรดาคดี เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ พนักงานอัยการมีความรวดเร็ว เป็นที่ยอมรับ และศรัทธาของสังคม

- ✚ กำหนดให้อัยการมีอิสระและอำนาจในการเรียกข้อมูล หรือเอกสาร เกี่ยวกับคดี หากมีผู้ขัดขวางให้มีความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมมีโทษอาญา เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และศรัทธาต่อสังคม

- ✚ แก้ไขกฎหมายให้อัยการเปิดเผยข้อมูลในการสั่งฟ้อง หรือไม่ฟ้องคดีที่ เกี่ยวข้องกับการทุจริตประพฤตินิชอบของข้าราชการ และนักการเมือง รวมทั้งคดีอุกฉกรรจ์ที่สังคม สนใจ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

☐ ระบบศาลยุติธรรม

❖ สภาพปัญหา

ศาลยุติธรรมมีหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ปัจจุบันระบบศาลของประเทศไทย เป็นระบบศาลคู่ กล่าวคือ เป็นระบบที่ให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีแพ่ง และคดีอาญา เป็นหลักเท่านั้น และให้มีศาลเฉพาะทางทำหน้าที่วินิจฉัยคดีอื่นที่เฉพาะเจาะจง ได้แก่ ศาลปกครอง ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีปกครอง การควบคุม และตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจของผู้ใช้อำนาจตุลาการ ได้แก่ หลักการค้นหาความจริงแห่งคดี หลักการฟังความทุกฝ่าย หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย และหลักการพิจารณาคดีโดยเร็ว นอกจากนี้การพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมยังต้องคำนึงถึงความยุติธรรมและยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม

จากข้อมูลประชาชน พบว่าระบบศาลยุติธรรมในปัจจุบันถูกมองว่าการพิจารณาบางคดีมีความไม่เป็นธรรม สองมาตรฐาน มีการแทรกแซงจากอำนาจบริหาร การพิจารณาคดีล่าช้า รวมทั้งศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่ไม่มีการตรวจสอบจากองค์กรภายนอก หรือปฏิรูปอย่างจริงจังทั้งในเชิงโครงสร้างคุณสมบัติ และวุฒิภาวะของผู้พิพากษา และความยุติธรรมของกระบวนการพิจารณาคดีของผู้พิพากษา ซึ่งสภาพดังกล่าว ส่งผลต่อความเชื่อมั่น ความศรัทธา และ ความยุติธรรมของประชาชน

❖ กรอบความเห็นร่วม

ประชาชนมีข้อเสนอให้การปฏิรูปศาลยุติธรรมประกอบด้วย 2 เรื่อง คือ การปรับโครงสร้างและบุคลากร และการปรับปรุงกระบวนการพิจารณาคดี

➤ การปรับโครงสร้างและบุคลากร

โครงสร้างและบุคลากรศาลยุติธรรมมีข้อเสนอ ดังนี้

✚ ควรจัดตั้งศาลที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคดีเฉพาะเรื่อง ที่เป็นปัญหาเรื้อรังของสังคมไทย เช่น ศาลเลือกตั้ง ศาลทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อให้การพิจารณาคดีมีความรวดเร็ว

✚ ปรับระบบศาลยุติธรรมให้เป็นระบบเปิด คือให้มีระบบการตรวจสอบองค์กรศาลยุติธรรมจากองค์กรภายนอก เพื่อให้การปฏิบัติงานของศาลยุติธรรมมีความโปร่งใส มีมาตรฐานที่ตรวจสอบได้ สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธากับประชาชน

✚ ให้มีการจัดตั้งศาลตำบล ศาลอำเภอ และศาลจังหวัด เพื่อให้การพิจารณาคดีมีความรวดเร็ว ให้การพิพากษาสิ้นสุดในจังหวัด ประชาชนไม่ต้องเดินทางไกลไปศาล เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก

✚ ควรปรับคุณสมบัติของผู้พิพากษา จากที่กำหนดอายุ 25 ปีขึ้นไป (ตามรัฐธรรมนูญ) เป็นกำหนดคุณสมบัติของผู้สอบผู้พิพากษา อายุ 30 ปีขึ้นไป เพื่อให้ผู้พิพากษามีวุฒิภาวะที่เหมาะสมเพียงพอต่อการตัดสินใจ หรืออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่น ความศรัทธา และ ความยุติธรรมในการพิจารณาคดี

✚ ควรเพิ่มคุณสมบัติให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายทำหน้าที่ผู้พิพากษาในชั้นอุทธรณ์และฎีกาได้ และให้ผู้ประกอบอาชีพอื่นทำหน้าที่ผู้พิพากษาสมทบ โดยมีวิธีการสรรหาที่เหมาะสม เพื่อให้มีผู้พิพากษาเพียงพอ และมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน เพียงพอต่อการทำหน้าที่ผู้พิพากษา

 ปรับระบบการศึกษาอบรมผู้พิพากษา โดยให้มีการฝึกปฏิบัติอย่างเพียงพอ และมีหลักสูตรเพิ่มองค์ความรู้ในเรื่อง วัฒนธรรม และภาษาที่แตกต่างจากภาคกลาง เพื่อให้ผู้จบการศึกษามีประสบการณ์จริงก่อนไปปฏิบัติหน้าที่ และสามารถพิจารณาหลักฐาน หรือใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคดีด้วยความรอบคอบ และมีความครอบคลุม การตัดสินคดีความตรงไว้ซึ่งความยุติธรรมมากขึ้น

 ควรกำหนดให้มีการรายงานทรัพย์สินของตุลาการทุกปี เพื่อแสดงความโปร่งใสของการทำหน้าที่ตุลาการ

 ปรับบทบาทการพิจารณาของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา โดย

- ให้ศาลอุทธรณ์สามารถสืบพยานเพิ่มเติมได้หากมีข้อสงสัยในข้อเท็จจริง และให้ศาลฎีการับฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย
- ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายมาทำหน้าที่ผู้พิพากษาในชั้นศาลอุทธรณ์ และ ศาลฎีกาได้ และให้ผู้ประกอบอาชีพอื่นมาทำหน้าที่ผู้พิพากษาสมทบ เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปอย่างรอบครอบและเป็นธรรม

 รัฐควรมีแนวนโยบายเน้นให้ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในการแก้ไขข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้ง ในคดีไม่ร้ายแรง โดยใช้กระบวนการไกล่เกลี่ย และประนอมข้อพิพาททางแพ่ง และทางอาญา ที่สามารถยอมความได้ เพื่อลดจำนวนคดี ขึ้นสู่ศาล ลดค่าใช้จ่ายภาครัฐ ดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีต่อกันของคู่พิพาท

 เพิ่มจำนวนผู้พิพากษาให้สอดคล้องกับจำนวนคดีที่รอการพิจารณา เพื่อเพิ่มความเร็ว สร้างความเชื่อมั่นในการทำงานของศาล

 ให้ตั้งศาลฎีกาของผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาเพื่อพิจารณาคดีที่มีผู้ร้องเรียนว่าผู้พิพากษาคัดสินคดีโดยไม่เป็นธรรม เช่น กรณีตัดสินคดีผิดพลาดให้ผู้พิพากษา

รับโทษเป็น 2 เท่าของคดีที่ตัดสิน เพื่อให้การปฏิบัติงานของศาลมีความรอบคอบ โปร่งใส มีมาตรฐานที่ตรวจสอบได้ ไม่เกิดข้อผิดพลาด และสร้างความมั่นใจกับประชาชน

+ สร้างกลไกส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้ยึดมั่นในจริยธรรมวิชาชีพอย่างเคร่งครัด ได้แก่ จัดทำประมวลจริยธรรมตุลาการ อบรมคุณธรรมจริยธรรมขั้นสูง และมีการประเมินทุกปี เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อประชาชน และสังคม

➤ การปรับปรุงกระบวนการพิจารณาคดี

+ ศาลยุติธรรมควรต้องกำหนดมาตรฐานในการใช้ดุลพินิจของศาลในการตัดสินคดีให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

+ พัฒนาแนวทางการพิจารณาคดีรูปแบบใหม่ๆ เช่น แนวทางตุลาการตีความก้าวหน้า กล่าวคือการทำหน้าที่พิพากษาพยายามใช้และตีความกฎหมายอย่างสร้างสรรค์ เพื่อวินิจฉัยคดีให้เกิดผลไปในทางที่ขยายขอบเขตการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนออกไปมากขึ้น ให้ยึดมั่นในจริยธรรมวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

+ รัฐควรส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้มากขึ้น โดยนำกระบวนการไกล่เกลี่ย และประนอมข้อพิพาททางแพ่ง และทางอาญาที่สามารถยอมความได้มาใช้แก้ไขในคดีข้อพิพาท หรือข้อขัดแย้งที่ไม่ร้ายแรง เพื่อลดจำนวนคดีขึ้นสู่ศาล และลดค่าใช้จ่ายภาครัฐ ดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีต่อกันของคู่พิพาท

+ ให้มีการเร่งรัดการพิจารณาคดีให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ไม่ควรมีคดีที่ค้างการพิจารณานานเป็น 10 ปี โดยอาจมีกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จไว้เป็นมาตรฐานกลาง

เช่น คดีง่าย คดียุ่งยากปานกลาง คดีซับซ้อน ฯลฯ ว่าแต่ละประเภทคดี ควรแล้วเสร็จในกี่วัน เป็นต้น โดยมีคณะกรรมการพิจารณาความยากง่ายของคดี เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน

✚ แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับคดีอาญา เช่น ให้คดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันให้ไม่มีอายุความสามารถฟ้องร้องผู้ต้องสงสัยเมื่อใดก็ได้ถ้ามีพยานหลักฐานเพียงพอ

✚ ให้โอนคดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางความมั่นคงตามบทบัญญัติกฎหมายต่างๆ ทั้งหมดไปที่ศาลทหาร เพื่อให้การพิจารณาคดีมีความรวดเร็ว

✚ กำหนดตัวชี้วัด จำนวนคดีที่แล้วเสร็จโดยรวดเร็วอย่างถูกต้อง และเป็นธรรมของงานพิจารณาคดี เพื่อให้มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมของผู้พิพากษาที่เหมาะสม ทั้งในวันทำงานปกติ และวันที่ทำงานล่วงเวลา

✚ ควรให้ผู้พิพากษาอาวุโสทำงานอยู่ศาลชั้นต้น เพราะมีประสบการณ์และทักษะ เพื่อช่วยให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว และได้มีโอกาสสอนงานผู้พิพากษารุ่นใหม่

☐ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

❖ สภาพปัญหา

กรมสอบสวนคดีพิเศษมีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดทางอาญาที่ต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยใช้วิธีการพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษมีกลุ่มพัฒนาระบบบริหารทำหน้าที่หลักในการพัฒนาการบริหารงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารับผิดชอบงานขึ้นตรงต่ออธิบดี คณะกรรมการคดีพิเศษมีนายกรัฐมนตรีนั่งเป็นประธาน และรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธาน มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ที่มีผลต่อการลงมติในการรับคดีความผิดทางอาญาใด เป็นคดีพิเศษ มีกลุ่มตรวจสอบภายใน เพื่อทำหน้าที่หลักในการตรวจสอบการดำเนินงานภายในกรมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของกรมรับผิดชอบงานขึ้นตรงต่ออธิบดี

จากสภาพโครงสร้างของกรมสอบสวนคดีพิเศษอยู่ภายใต้อำนาจนักการเมือง ระบบการคัดเลือกคดีพิเศษไม่มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนทำให้มีความซ้ำซ้อน การพิจารณาคดีขาดความโปร่งใส เป็นธรรม บางครั้งถูกนำไปเป็นประเด็นทางการเมือง ตลอดจนการตรวจสอบไม่สามารถกำกับให้มีความโปร่งใส ยุติธรรมในการพิจารณาคดีได้

❖ กรอบความเห็นร่วม

ข้อเสนอเพื่อให้การดำเนินงานกรมสอบสวนคดีพิเศษมีความยุติธรรม โปร่งใส สร้างความมั่นใจแก่ประชาชน ประกอบด้วย 3 เรื่องหลัก ได้แก่ การปรับโครงสร้างกรมสอบสวนคดีพิเศษ การปรับปรุงระบบการคัดเลือกคดีพิเศษ และการปรับปรุงระบบการพิจารณาคดี

➤ การปรับโครงสร้างกรมสอบสวนคดีพิเศษ

การปรับโครงสร้างกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อสร้างมั่นใจ และความโปร่งใสในการทำงาน ได้แก่

✚ ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีคณะกรรมการคดีพิเศษที่มีประธานไม่ใช่ นายกรัฐมนตรี เพื่อให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีความเป็นอิสระในการทำงาน

✚ แก้ไของค์ประกอบคณะกรรมการคดีพิเศษ โดยไม่ให้นักการเมืองเป็น คณะกรรมการฯ แก้ไขพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษให้ปลัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นข้าราชการประจำ และเป็นผู้บังคับบัญชาตำแหน่งสูงสุดในกระทรวงยุติธรรมเป็น ประธานกรรมการ เพื่อให้การทำงานกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นอิสระปลอดจากอิทธิพลจาก อำนาจนักการเมือง

✚ คณะกรรมการคดีพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ควรประกอบด้วยผู้มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในด้านเศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกฎหมาย ซึ่งอาจเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา หรือผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชน เพื่อมิให้ถูกชักจูงโน้มน้าวหรือชี้นำไปทางใดทางหนึ่งที่มีผลต่อการพิจารณาตัดสินคดี ลงมติรับ หรือไม่รับคดีอาญาได้ไว้เป็นคดีพิเศษ

✚ ยกเลิกการให้อำนาจอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้พิจารณาตัดสิน ให้คดีใดเป็นคดีพิเศษ เพื่อไม่ทำให้เป็นการรวบอำนาจไว้ที่อธิบดี และไม่ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง

✚ ควรปรับเกณฑ์การพิจารณาการปรับย้าย และเลื่อนตำแหน่งข้าราชการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ขจัดปัญหาระบบอุปถัมภ์แก่พรรคพวก

➤ การปรับปรุงระบบการคัดเลือกคดีพิเศษ

✚ ยกเลิกระเบียบ ประกาศคำสั่งกฎหมายใดๆ ที่ให้อำนาจอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถกำหนดวิธีการคัดเลือกคดีใดเป็นคดีพิเศษ โดยให้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ การพิจารณาที่ชัดเจน เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการดำเนินคดี

✚ ควรปรับปรุงบัญชีรายชื่อกฎหมายที่อยู่ในกรมสอบสวนคดีพิเศษที่มีมากเกินไป เพื่อความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ

➤ การปรับปรุงระบบการพิจารณาคดี

✚ การทำคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษต้องทำเป็นคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และการใช้ดุลยพินิจทางคดีต่างๆ ต้องลงมติ และถือเสียงข้างมากของพนักงาน เพื่อความถูกต้อง และยุติธรรม

❑ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

❖ สภาพปัญหา

กระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมาเป็นระบบปิด ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้เนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้กฎหมาย และขั้นตอนระบบงานยุติธรรม ดังนั้นการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในระบบยุติธรรม เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบระบบงานยุติธรรม รวมทั้งสามารถเข้าถึงความยุติธรรม ที่เท่าเทียมกัน

ระบบยุติธรรมชุมชน เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกของประชาชน เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักเกิดวิกฤตความศรัทธา ปริมาณคดีความที่ค้างการพิจารณา อยู่ในศาลมีจำนวนมาก ที่คั่งค้างไม่เพียงพอ ระบบยุติธรรมชุมชนเป็นทางเลือกที่เป็นประโยชน์ ทำให้คนในชุมชนหันมาพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมกันเฝ้าระวังอาชญากรรม และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข บรรเทาความแออัดของเรือนจำ เพิ่มบทบาทชุมชน คุ้มครองสิทธิผู้กระทำผิดมากขึ้น สร้างทัศนคติที่สมานฉันท์ ระหว่างผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชน แต่การส่งเสริมระบบยุติธรรมชุมชนยังไม่ได้รับการส่งเสริมในการนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

❖ กรอบความเห็นร่วม

แนวคิดในการแก้ไขปัญหাপระกอบด้วย 2 เรื่อง ได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม และการส่งเสริมระบบยุติธรรมชุมชน

➤ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนมีหลายวิธี ได้แก่

✚ สร้างกลไกสนับสนุนให้ประชาชน กลุ่มประชาสังคม มีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับฟังกรรมาธิการในการร่างกฎหมายต่างๆ เพื่อให้การออกกฎหมายเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ครอบคลุมถึงการใช้สิทธิของกลุ่มผู้ไร้สิทธิ ลดช่องว่างกฎหมาย

✚ สร้างกลไกการส่งเสริมความรู้ประชาชนเกี่ยวกับกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และสิทธิเสรีภาพที่พึงได้โดยชอบธรรมผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความรู้ด้านกฎหมาย สิทธิ และหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญ สามารถป้องกันการถูกเอาเปรียบ และปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเอง

✚ ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้กลไกการมีส่วนร่วมในการระงับข้อพิพาท และจัดให้มีอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ มีเครือข่ายยุติธรรมชุมชนด้านการระงับข้อพิพาททำงานประสานกับผู้นำชุมชน หรืออาจทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน เพื่อให้การจัดการความขัดแย้งในชุมชนได้ข้อยุติโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

✚ สร้างกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ ตำรวจ พนักงานอัยการ ทนาย และตุลาการ เพื่อให้การทำงานขององค์กรต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และประเทศชาติ ไม่รับใช้อำนาจทางการเมือง

➤ การส่งเสริมระบบยุติธรรมชุมชน

การส่งเสริมให้ระบบยุติธรรมชุมชนเป็นยุติธรรมทางเลือกสำหรับประชาชน และเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง มีดังนี้

➤ รัฐควรมีนโยบายเน้นให้มีการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมชุมชน กำหนดออกมาเป็นกฎหมาย หรือมีกฎกระทรวงรองรับ เพื่อให้กลไกรัฐได้รับรู้และถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม ยุติธรรมชุมชน เป็นการแก้ไขข้อพิพาท หรือ ข้อขัดแย้ง ในคดีไม่ร้ายแรง หากมีการใช้กระบวนการยุติธรรมชุมชน จะเป็นการลดจำนวนคดีขึ้นสู่ศาล ลดค่าใช้จ่ายภาครัฐ และดำรงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของคู่พิพาท โดยใช้กระบวนการไกล่เกลี่ย และประนีประนอมข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญา ที่สามารถยอมความได้

➤ สร้างกลไกให้มีการใช้กระบวนการยุติธรรมชุมชนอย่างแพร่หลาย โดยจัดให้มีอาสาสมัคร พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการหมู่บ้านให้มีความรู้ในเรื่องการไกล่เกลี่ย และอำนวยความสะดวก เพื่อส่งเสริมให้มีการแก้ไขปัญหาโดยชุมชน เป็นประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ชุมชน และสังคม

➤ พัฒนากลไกการใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกอื่นๆ มาใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เช่น กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้อย่างหลากหลาย

 กรมราชทัณฑ์

❖ สภาพปัญหา

กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลผู้กระทำผิด และได้รับคำพิพากษาจากศาลยุติธรรมให้ถูกลงโทษจำคุก เพื่อแยกผู้กระทำผิดออกไปจากสังคม เพื่อไม่ให้มีโอกาสที่จะก่อความเดือดร้อนให้กับสังคม ระบบกฎหมายประเทศไทยเน้นโทษทางอาญามากเกินไป มีบทบัญญัติลงโทษอาญามากถึง 350 ฉบับ และโทษอาญาเน้นการจำคุกมากกว่าโทษปรับ ทำให้มีผู้กระทำผิดล้นคุก การควบคุมดูแลผู้กระทำผิดให้เป็นคนดีคืนสู่สังคมไม่สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

❖ กรอบความเห็นร่วม

แนวคิดในการปฏิรูประบบราชทัณฑ์ประกอบด้วย 2 เรื่อง ได้แก่ การปรับระบบลงโทษ และการปรับปรุงระบบงานราชทัณฑ์

 การปรับระบบลงโทษ

 ปรับระบบการลงโทษให้มีทั้งแบบที่ดูแลโดยชุมชน แบบกำกับดูแลโดยใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่ และแบบคุมขังในเรือนจำประกอบกันอย่างสมดุล ลดบทบัญญัติกำหนดโทษอาญาให้เหลือเท่าที่จำเป็นเฉพาะความผิดที่มีลักษณะต่อบุคคล ไม่ใช่ความผิดต่อแผ่นดิน เพื่อลดปัญหาที่คุมขังนักโทษไม่เพียงพอ

 นำกระบวนการยุติธรรมชุมชนมาใช้ในการไกล่เกลี่ย ชะลอการฟ้องร้อง และการเพิ่มโทษค่าปรับสูงสุด แทนการลงโทษคุมขัง เพื่อให้ลดปริมาณคดีที่ต้องคุมขังในเรือนจำ

✚ ให้รัฐกำหนดนโยบายป้องกันปัญหาอาชญากรรม และให้ใช้โทษคุมขัง
ในเรือนจำเฉพาะผู้กระทำผิดที่เป็นอาชญากรโดยสันดาน หรือผู้กระทำผิดร้ายแรงเท่านั้น
เพื่อลดปัญหาที่คุมขังนักโทษไม่เพียงพอ

✚ ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษรอลงอาญา เช่นคดีหมิ่นประมาท ควรมีค่าปรับ
เพิ่มเติมจากส่วนที่ต้องเสียอยู่แล้วอีกส่วนหนึ่ง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ที่เหมาะสม และ
ลดปริมาณคดี

➤ การปรับปรุงระบบงานราชทัณฑ์

✚ สร้างพลังคนคืนสู่สังคม โดยสร้างความร่วมมือกับเอกชนในการฝึก
อาชีพแก่ผู้ต้องขังที่มีโทษน้อย หรือใกล้พ้นโทษ โดยจัดทำโรงงานสำหรับฝึกวิชาชีพ
ในพื้นที่ต่อเนื่อง หรือตั้งนิคมราชทัณฑ์ในรูปของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่เรือนจำชั่วคราว
หรือตั้งเป็นทัศนสถานเปิดเพื่อใช้ควบคุม และฝึกอาชีพ เพื่อให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับไป
ดำรงชีวิตในสังคมได้

✚ ปรับการจัดระเบียบการคุมขัง เพื่อป้องกันผู้ต้องขังกระทำความผิด
ซ้ำซ้อนในขณะที่ถูกคุมขังในเรือนจำ โดย

- ยกเลิกการตีตรวนกับนักโทษ และแบ่งแยกผู้ต้องขังแต่ละประเภทออก
จากกันอย่างชัดเจน เช่น การแยกผู้เสพกับผู้ค้ายาเสพติดออกจากกัน เพื่อป้องกันปัญหา
แทรกซ้อนจากการคุมขัง เช่น การค้ายาเสพติดในเรือนจำ เป็นต้น

- การคุมขังผู้ต้องหา หรือผู้กระทำความผิดที่ถูกจำคุกต่ำกว่า 2 ปี ควรให้
อยู่ในสถานกักกัน หรือนิคมสร้างตนเอง หรืออาจชดใช้ค่าปรับได้ตามอัตราที่กฎหมายกำหนด

เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษที่เหมาะสม และลดภาระของรัฐบาลในการดูแลผู้กระทำความผิด

 ปรับปรุงการปฏิบัติต่อนักโทษให้มีความเท่าเทียมกัน โดยปรับทัศนคติและแก้ไขการบริหารงานราชทัณฑ์ ปรับปรุงการปฏิบัติต่อนักโทษให้มีความเท่าเทียมกัน ทั้งด้านอาหาร สุขอนามัย และต้องดำเนินการบำบัดฟื้นฟูนักโทษตลอดระยะเวลาที่นักโทษต้องโทษจำคุก โดยปรับทัศนคติ และแก้ไขการบริหารงานราชทัณฑ์ เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของนักโทษ ให้นักโทษเคารพต่อกฎหมาย สามารถช่วยเหลือตนเองได้เมื่อพ้นโทษ และเป็นการปฏิบัติต่อคนคุกตามกฎหมายมาตรฐานการปฏิบัติต่อนักโทษขั้นต่ำของสหประชาชาติ

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ